

**TENDINȚELE DE BAZĂ
ÎN DEZVOLTAREA IMM-URILOR
ÎN REPUBLICA MOLDOVA: REZULTATELE
OBȚINUTE ȘI RESURSELE UTILIZATE**

*Elena ACULAI, dr., conf.cercet., INCE
Alexandra NOVAC, cercet. șt., INCE
Natalia VINOGRADOVA, dr., conf.cercet., INCE
Lidia MAIER, cercet. șt., INCE*

În lucrare sunt calculați și analizați indicatorii de bază, care caracterizează rezultatele și resursele sectorului IMM în anul 2012, precum și evoluția rezultatelor, începând cu anul 2006. În special, au fost calculate și evaluate principalele elemente ale contribuției, pe care o au IMM-urile în dezvoltarea economică a țării: impactul asupra structurii economiei; asigurarea ocupării forței de muncă; fabricarea bunurilor, crearea de valoare; generarea de venituri. În afară de aceasta, pentru prima oară după anul 2006 au fost calculați și analizați indicatorii activelor IMM-urilor, care reflectă potențialul lor.

Cuvinte cheie: *întreprinderi mici și mijlocii, contribuția întreprinderilor mici și mijlocii, resursele întreprinderilor.*

Introducere. Dezvoltarea sectorului IMM are un impact semnificativ asupra multor procese economice, sociale și politice în țările cu economia de piață dezvoltată. IMM-urile nu doar produc diferite bunuri, satisfăcând o cerere mai diferențiată, ci contribuie și la crearea noilor locuri de muncă și generarea de venituri pentru populație. Acestea, de asemenea, participă la procesele inovaționale și cooperarea internațională, contribuie la autorealizarea cetățenilor și asigură stabilitatea sistemului economic de piață, bazat pe proprietatea privată.

În Republica Moldova, ca și în alte țări cu economia emergentă, impactul sectorului IMM nu este încă atât de important. Unii indicatori, care caracterizează IMM-urile, au niveluri nu prea înalte și tendințe instabile de creștere, în special în ultimii ani – în perioada crizei financiare mondiale, instabilității economice și politice din țară. În acest context, analiza nivelului și tendințelor dezvoltării principalilor indicatori ai sectorului IMM în Republica Moldova prezintă interes nu doar din punct de vedere științific, ci și din cel practic, ținând cont de perfecționarea politicii de stat cu referire la acest sector.

În acest articol sunt calculați și analizați indicatorii de bază, care caracterizează rezultatele și resursele sectorului IMM în anul 2012, precum și evoluția rezultatelor, începând cu anul 2006.

Principala sursă de informație a servit baza de date a BNS al Republicii Moldova și datele consolidate ale rapoartelor financiare ale IMM-urilor. Au fost calculate și evaluate principalele elemente ale contribuției, pe care o au IMM-urile în dezvoltarea economică a țării, în special:

- impactul asupra structurii economiei;
- asigurarea ocupării forței de muncă;

**BASIC TRENDS IN THE DEVELOPMENT
OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES
IN MOLDOVA: ACHIEVED RESULTS
AND USED RESOURCES**

*Elena ACULAI, PhD, assoc.researcher, NIER
Alexandra NOVAC, scientific researcher, NIER
Natalia VINOGRADOVA, PhD, assoc.researcher, NIER
Lidia MAIER, scientific researcher, NIER*

In the article, the key indicators that characterize the results and resources of a SME sector in 2012, as well as their results' evolution since 2006 have been calculated and analyzed. In particular, there were calculated and evaluated the principal elements of the SMEs' contribution to the country's economic development, i.e. impact on the economy structure, employment's provision, production of goods, value creation, income generation. In addition, for the first time after 2006, the authors have calculated and analyzed SMEs assets indicators, reflecting the potential of these enterprises.

Key words: *small and medium-sized enterprises, contribution of small and medium-sized enterprises, resources of enterprises.*

JEL Classification: *L32, L33, L26, L22*

Introduction. SME sector's development has a significant impact on many economic, social and political processes in developed market-economy countries. SMEs' impact is not only to produce different goods, satisfying demand in more differentiated way, but also to contribute to the creation of new jobs and generating income for the population. SMEs also participate in the processes of innovation and international cooperation, contribute to the self-realization of citizens and ensure the stability of the market economy based on private property.

In the Republic of Moldova like in other emerging market economies, the impact of the SME sector is not yet very significant. Some indicators of SMEs' activity are characterized by low levels and unsteady growth trends, particularly in recent years during the global financial crisis, economic and political instability of the country. In this context, the analysis of the level and trends of key indicators of Moldovan SME's development is the matter of interest not only from scientific point of view, but also in practice, taking into account the improvement of state policy with regard to this sector of enterprises.

In the article, the key indicators that characterize the results and resources of a SME sector in 2012, as well as their results' evolution since 2006 were calculated and analyzed.

The main source of information was the database of the National Bureau of Statistics of Moldova (NBS) and consolidated data from financial reports of SMEs. The main elements of the contribution of SMEs on economic development of the country were calculated and evaluated, in particular:

- impact on the structure of the economy;

- fabricarea bunurilor, crearea de valoare;
- generarea de venituri.

În afară de aceasta, în articol pentru prima oară după anul 2006 au fost calculați și analizați indicatorii activelor IMM-urilor, care reflectă potențialul lor (în baza datelor consolidate ale rapoartelor financiare ale întreprinderilor). O analiză mai detaliată a dezvoltării IMM-urilor pe anumite genuri de activitate și regiuni este prezentată în raportul științific al Institutului Național de Cercetări Economice (INCE) [2].

Conținutul de bază. Contribuția IMM-urilor în dezvoltarea țării.

1. Impactul sectorului IMM asupra structurii economiei.

Crearea IMM-urilor contribuie la dezvoltarea întreprinderilor de diferite forme de proprietate și dimensiuni ale afacerii (în special, a întreprinderilor micro și mici). Impactul sectorului IMM asupra structurii economiei se caracterizează, în primul rând, prin numărul și ponderea IMM-urilor; structura sectorului; evoluția indicatorilor respectivi. În anul 2012 organele statistice ale Moldovei au avut la evidență 50,7 mii agenți economici, marea majoritate a cărora (97,4%) aparțineau sectorului IMM. Totodată, statistica oficială a avut la evidență 31,5% din toate întreprinderile, înregistrate la Camera Înregistrării de Stat.

Structura sectorului IMM include 3 grupe de întreprinderi, care se deosebesc după dimensiuni – micro, mici și mijlocii. În numărul total de IMM-uri predomină microîntreprinderile. Ponderea lor constituie 77,5%, ponderea întreprinderilor mici – 19,4%, a celor mijlocii – 3,0% din numărul tuturor IMM-urilor înregistrate. Cu alte cuvinte, în ultimii ani numărul și ponderea microîntreprinderilor crește încet, iar indicatorii respectivi ai întreprinderilor mijlocii – se micșorează (Tabelul 1). Noi evaluăm această tendință ca fiind negativă, deoarece anume întreprinderile mijlocii (spre deosebire de întreprinderile micro și, într-o măsură mai esențială – de cele mici) dispun de resurse, care eventual le permite să se implice în export și să fie centre de cooperare a IMM-urilor, în special în orașele nu prea mari și în zonele rurale.

- employment's provision;
- manufacture of goods, value creation;
- income generation.

In addition, for the first time after 2006, the authors have calculated and analyzed SMEs assets indicators, reflecting the potential of these enterprises (based on consolidated financial reports of enterprises). A more detailed analysis of the development of SMEs by types of activity and regions is done in a scientific report of the National Institute for Economic Research (NIER) [2].

The basic content. The contribution of SMEs in the country's development.

1. Impact of SMEs on economic structure.

The SMEs' creation contributes to the development of enterprises of different forms of ownerships and size (especially small and micro enterprises). The impact of SMEs sector on economic structure is characterized, firstly, by the number and share of SMEs, sector's structure, evolution of respective indicators. In 2012, statistics bodies of Moldova counted 50.7 thousand of economic units (companies), the vast majority of which (97.4%) belonged to the SME sector. However, the official statistics counts 31.5% of all enterprises registered in the State Registration Chamber.

The structure of the SME sector includes three groups of enterprises, which differ by size: micro, small and medium-sized enterprises. In total SMEs, micro enterprises predominate. They make 77.5%. The share of small enterprises is 19.4%, that of the medium-sized is 3.0% of all registered SMEs. In other words, in recent years, the number and share of micro enterprises slowly grow, but the respective indicators of medium-sized enterprises are shrinking (Table 1). We evaluate this trend as a negative one as namely medium-sized enterprises (as opposed to micro enterprises, and, to more essential extent – to small ones) have resources, which may enable them to be engaged in export and to be centers for SMEs' cooperation, particularly in small towns and rural areas.

Tabelul 1 / Table 1

Structura sectorului IMM în anii 2006-2012, % / SME sector's structure in 2006-2012, %

Indicatori/Indicators	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total întreprinderi/ Total enterprises, inclusiv/ including:	100	100	100	100	100	100	100
Sectorul IMM/ SME sector, dintre care/ of which:	98,3	98,3	97,6	97,8	97,7	97,5	97,5
<i>Mijlocii/ Medium-sized</i>	<i>4,8</i>	<i>4,5</i>	<i>4,1</i>	<i>3,6</i>	<i>3,4</i>	<i>3,2</i>	<i>3,1</i>
<i>Mici/ Small</i>	<i>18,4</i>	<i>18,3</i>	<i>20,3</i>	<i>18,9</i>	<i>19,6</i>	<i>19,4</i>	<i>19,4</i>
<i>Micro/ Micro</i>	<i>76,7</i>	<i>77,2</i>	<i>75,6</i>	<i>77,4</i>	<i>74,8</i>	<i>77,4</i>	<i>77,5</i>

Sursa/Source: Elaborat de autori în baza datelor Biroului Național de Statistică al RM /Elaborated by authors based on data of the National Bureau of Statistics of Moldova.

În anul analizat, s-a menținut tendința durabilă pozitivă de creștere a numărului de IMM-uri, care raportează la BNS (49,4 mii unități în anul 2012, în comparație cu 47,3 mii unități în anul 2011). Datele arată o creștere a numărului de microîntreprinderi și întreprinderi mici, cu o scădere corespunzătoare a întreprinderilor mijlocii (Figura 1; Tabelul 1).

In an analysed year, the positive sustainable tendency of growth of the number of SMEs, which report to the NBS, has persisted (49.4 thousand units in 2012 compared to 47.3 units in 2011). The data show an increase in the number of micro and small enterprises, with a corresponding decrease in the number of medium-sized enterprises (Figure 1; Table 1).

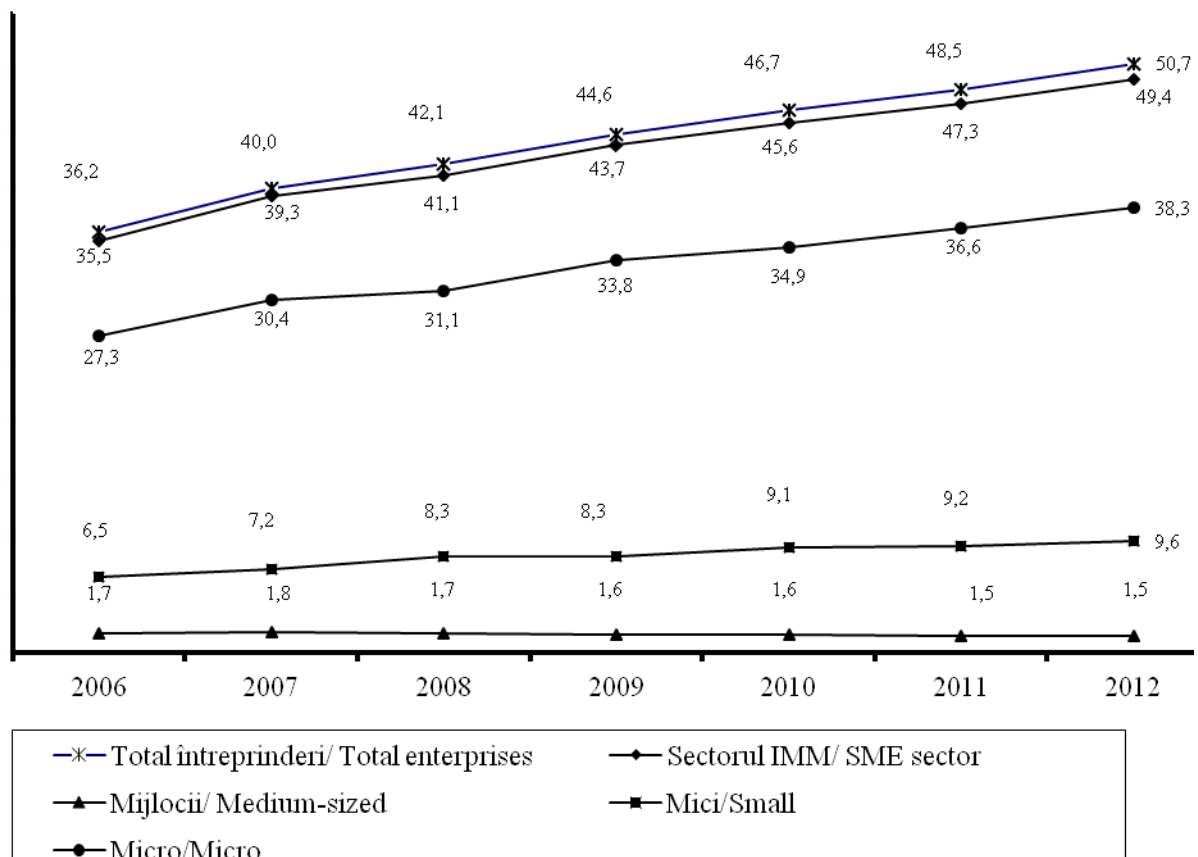

Fig. 1. Evoluția numărului de întreprinderi în anii 2006-2012, mii unități /

Fig. 1. Evolution of the number of enterprises in 2006-2012, thousand units

Sursa /Source: Elaborată de autori în baza datelor Biroului Național de Statistică al RM /Elaborated by the authors based on data of the National Bureau of Statistics of Moldova.

Tabelul 2 /Table 2

Indicii numărului de întreprinderi în anii 2006-2012, în % față de anul precedent /
Indicators of the number of enterprises in 2006-2012, in % compared with the previous year

Indicatori/ Indicators	Indici de creștere/ Growth indices						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total întreprinderi/ Total enterprises, inclusiv/ including:	109,1	110,6	105,3	106,0	104,6	104,0	104,4
Sectorul IMM/ SME sector, dintre care/ of which:	109,6	110,6	104,6	106,2	104,4	103,8	104,4
<i>Mijlocii/ Medium-sized</i>	104,0	102,9	95,0	94,3	100,7	93,9	99,9
<i>Mici/ Small</i>	101,6	109,9	115,8	99,2	110,1	101,0	104,4
<i>Micro/ Micro</i>	112,0	111,3	102,5	108,7	103,2	105,0	104,5

Sursa / Source: Elaborat de autori în baza datelor Biroului Național de Statistică al RM / Elaborated by authors based on data of the National Bureau of Statistics of Moldova.

Concomitent, potrivit datelor Camerei Înregistrării de Stat, evoluția numărului întreprinderilor înregistrate și lichidate în anii 2012-2013 nu este atât de pozitivă. În anul 2012 numărul întreprinderilor înregistrate aproape de 2 ori a depășit numărul celor lichidate/radiate (oficial excluse din Registrul) și creșterea netă a numărului de întreprinderi a constituit 3055 de unități, însă, acest indicator s-a redus în comparație cu anul precedent, constituind 92,3% din nivelul anului 2011 (Tabelul 3). Potrivit datelor pe 9 luni ale anului 2013 creșterea netă a numărului de întreprinderi,

At the same time, according to the State Registration Chamber, the evolution of the number of enterprises registered and liquidated in 2012-2013 is not so positive. In 2012, the number of registered enterprises almost 2 times exceeded the number of those liquidated (i.e. officially excluded from the Registry) and the net increase in the number of enterprises was 3055 units, however, this indicator decreased compared to the previous year, representing 92.3% of the 2011 (Table 3). According to the data for 9 months of 2013, the net

dimpotrivă, a crescut semnificativ, constituind 114% din nivelul anului precedent. Totodată, numărul întreprinderilor înregistrate nu s-a majorat (520 de unități), iar numărul întreprinderilor, radiate din registru, s-a redus (de la 267 în anul 2012 până la 232 în anul 2013). Este necesar de a lua în considerare procedura relativ ușoară de înregistrare a întreprinderii și complexitatea extraordinară și durata procedurii de închidere oficială a afacerii. Posibil, aceasta înseamnă, că nu toți antreprenorii, care au încetat activitatea și intenționează să închidă afacerea au reușit să realizeze acest lucru (Tabelul 3).

increase in the number of enterprises, on the contrary, has increased significantly, representing 114% of the previous year. However, the number of newly registered companies has not increased (520 units) and the number of enterprises deleted from the registry, decreased (from 267 in 2012 to 232 in 2013). It is necessary to take into account the relatively easy procedure for business registration and extraordinary complexity and duration of the official closing of a business. Possibly, this shows that some of entrepreneurs who have ceased operations and intended to close the deal failed to do so (Table 3).

Tabelul 3 / Table 3

Numărul întreprinderilor înregistrate și lichidate/radiate potrivit datelor Camerei Înregistrării de Stat, anii 2011-2013, un. / The number of companies registered and liquidated/deleted according to the State Registration Chamber, 2011-2013

Perioada/ Period	2011			2012			2013		
	Înregistrarea întreprind./ Business registration	Radierea întreprind./ Liquidation of enterprises	Nete/ Net	Înregistrarea întreprind./ Business registration	Radierea întreprind./ Liquidation of enterprises	Nete/ Net	Înregistrarea întreprind./ Business registration	Radierea întreprind./ Liquidation of enterprises	Nete/ Net
Ian./ Jan	563	204	359	496	270	226	574	233	341
Feb./ Feb	642	234	408	562	284	278	627	212	415
Mar./ Mar	726	359	367	699	298	401	596	255	341
Apr./ Apr	591	283	308	451	219	232	609	282	327
Mai/ May	506	306	200	559	271	288	415	182	233
Iun./ June	532	376	156	489	270	219	485	204	281
Iul./ July	521	320	201	438	362	76	505	260	245
Aug./ Aug	472	323	149	445	288	157	435	229	206
Sep./ Sep	550	218	332	495	195	300	439	168	271
Oct./ Oct	496	312	184	564	211	353	515	293	222
Noiem./ Nov	561	232	329	584	207	377			
Dec./ Dec	580	263	317	491	343	148			
Total	6740	3430	3310	6273	3218	3055			
<i>Media pe 10 luni/ Average per 10 months</i>	<i>559,9</i>	<i>293,5</i>	<i>266,4</i>	<i>519,8</i>	<i>266,8</i>	<i>253,0</i>	<i>520,0</i>	<i>231,8</i>	<i>288,2</i>

Sursa / Source: Calculat de autori în baza datelor Camerei Înregistrării de Stat / Calculated by authors based on data of the State Registration Chamber.

Un indicator important, care caracterizează dezvoltarea sectorului IMM este „densitatea” lor în regiune, cu alte cuvinte numărul de IMM-uri la 1000 locuitori. Acest indicator reflectă și calitatea politicii de dezvoltare a IMM-urilor pe un anumit teritoriu și activitatea antreprenorială a populației. În Republica Moldova acest indicator a constituit în anul 2012 (potrivit datelor BNS) 13,8 IMM-uri la 1000 de locuitori. În ultimii ani acest indicator lent, dar a crescut: de la 9,9 IMM-uri în anul 2006 la 12,3 în anul 2009 și până la 13,8 IMM-uri în anul 2012. (Tabelul 4).

An important indicator that characterizes the development of the SME sector is the „density” of them in the region, in other words, the number of SMEs per 1,000 inhabitants. This indicator reflects the quality of SME development policy in a specific territory, as well as business activity of population. In the Republic of Moldova, this indicator is equal to 13.8 SMEs per 1,000 inhabitants in 2012 (according the NBS data). In recent years this indicator has slowly increased: from 9.9 SMEs in 2006 to 12.3 in 2009 and 13.8 SMEs in 2012 (Table 4).

Tabelul 4 / Table 4

**Numărul IMM-urilor la 1000 de locuitori (potrivit datelor BNS) /
Number of SMEs per 1000 inhabitants (according to NBS data)**

Anii/ Years	Numărul IMM, un./ Number of SMEs, units	Numărul locuitorilor permanenți, mii pers./ Number of permanent inhabitants, thousand persons	Numărul IMM la 1000 de locuitori, un./ Number of SMEs per 1,000 of inhabitants, units
2006	35 542	3581,1	9,9
2007	39 320	3572,7	11,0
2008	41 109	3567,5	11,5
2009	43 658	3563,7	12,3
2010	45600	3560,4	12,8
2011	47337	3559,5	13,3
2012	49444	3560,0	13,8

Sursa/ Source: Calculat de autori în baza datelor Biroului Național de Statistică al RM / Calculated by authors based on data of the National Bureau of Statistics of Moldova.

2. Participarea IMM-urilor la asigurarea ocupării forței de muncă

Sectorul IMM al Republicii Moldova are o contribuție semnificativă la asigurarea ocupării. În anul 2012 în cadrul IMM-urilor erau înregistrați 57,7% din numărul total de salariați ai economiei naționale. În țările UE nivelul mediu al acestui indicator este relativ mai înalt și constituie 66,9% (anul 2011), valoarea lui se schimbă de la 53,9% la 85,6%.

În perioada precedentă (2008-2011) numărul total de salariați la toate întreprinderile din Republica Moldova, inclusiv în cadrul IMM-urilor, luate la evidență de organele statistice, anual s-a redus. Însă, în anul 2012 tendința negativă de 4 ani a fost stopată și s-a înregistrat o ușoară creștere a numărului de salariați în comparație cu anul 2011: + 10126 de persoane la întreprinderile de toate dimensiunile, inclusiv + 6039 de persoane în cadrul IMM-urilor (Figura 2; Tabelul 5).

2. Participation of SMEs in employment's provision

The SME sector of the Republic of Moldova has a significant contribution to employment's provision. In 2012, SMEs provided employment for 57.7% of the total number of employees of the national economy. In the EU countries, the average level of this index is relatively high – 66.9% (in 2011), its value changes from 53.9% to 85.6%.

In the previous period (2008-2011), the total number of employees at all enterprises in the Republic of Moldova, including SMEs, accounted by statistical bodies annually reduced. But in 2012, the four years negative trend was stopped and there was a slight increase in the number of employees compared with 2011: +10126 persons at enterprises of all sizes, including +6039 persons in SMEs (Figure 2; Tabelul 5).

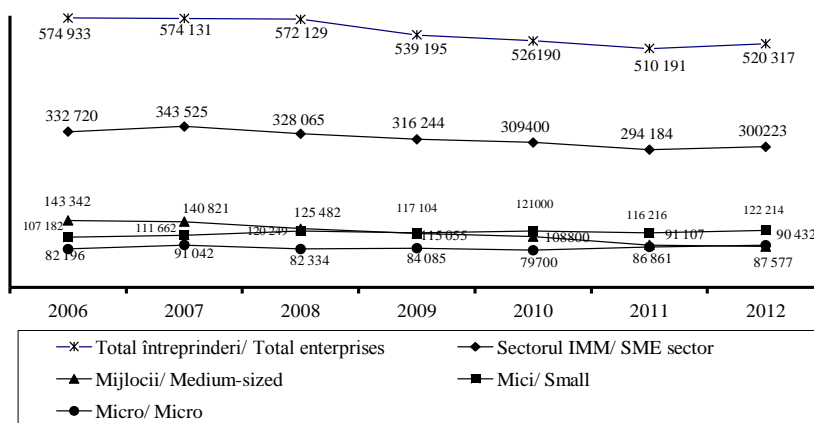

Fig. 2. Evoluția numărului mediu de salariați în anii 2006-2012, pers. /

Fig. 2. The evolution of the average number of employees in 2006-2012, persons

Sursa/ Source: Elaborată de autori în baza datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova / Elaborated by the authors based on data of the National Bureau of Statistics of Moldova.

Repartizarea numărului de salariați pe întreprinderi de diferite dimensiuni a arătat, că cea mai mare pondere din salariați este angajată la întreprinderile mici (40,7%); la întreprinderi de dimensiuni mijlocii – 29,2%; la microîntreprinderi – 30,1% din toți salariații din sectorul IMM. Creșterea ocupării forței de muncă în sectorul IMM în anul 2012 a fost asigurată din contul creșterii numărului de salariați în cadrul a două categorii de IMM-uri: la întreprinderile mici (cu +5,2 p.p.) și la întreprinderile micro (cu +4,1 p.p.). Concomitent, numărul de salariați în categoria întreprinderilor mijlocii s-a redus. E de menționat, că în decursul anilor 2006-2012 numărul de salariați la întreprinderile mijlocii s-a redus în mod constant, în timp ce la întreprinderile micro și mici tendința de reducere s-a înregistrat doar în anumiți ani (Tabelul 5).

Distribution of the number of employees by enterprises of different sizes showed that the largest share of employees work at small enterprises (40.7%); at medium – sized enterprises – 29.2% employees, at micro enterprises – 30.1% of all employees of the SME sector. The employment growth in the SME sector in 2012 was ensured by the growth of the number of employees in two categories of SMEs: small enterprises (+5.2 pp) and micro enterprises (+4.1 pp). Simultaneously, the number of employees within the group of medium-sized enterprises has declined. It should be mentioned that during the period of 2006-2012, the number of employees at medium-sized enterprises was declined steadily, while micro and small enterprises showed the reduction tendency was only in certain years (Table 5).

Tabelul 5 / Table 5

**Indicele numărului mediu de salariați în anii 2006-2012, în raport cu anul precedent /
Indeces of average number of employees in 2006-2012, compared with a previous year**

Indicatori/ Indicators	Indici de creștere, %/ Indices of growth, %						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total întreprinderi/ Total enterprises, inclusiv/ including:	99,5	99,9	100,0	94,2	97,6	97,0	102,0
Sectorul IMM/ SME sector, dintre care/ of which:	104,9	103,3	95,5	96,4	97,8	95,1	102,1
Mijlocii/ Medium-sized	98,6	98,2	89,1	91,7	94,6	83,7	96,1
Mici/ Small	101,9	104,2	107,7	97,4	103,3	96,0	105,2
Micro/ Micro	123,4	110,8	90,4	102,1	94,8	109,0	104,1

Sursa / Source: Elaborat de autori în baza datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova /Elaborated by authors based on data of the National Bureau of Statistics of Moldova.

3. Contribuția IMM-urilor la fabricarea bunurilor, crearea de valoare

IMM-urile din Republica Moldova participă la fabricarea bunurilor și serviciilor, satisfăcând cererea, în special pe piața internă. Principalii indicatori, care permit de a evalua rezultatele activității și contribuției IMM-urilor, sunt ponderea lor în PIB și indicatorii vânzărilor sectorului IMM.

În anul 2011 ponderea IMM în PIB a constituit 29,5%. Începând cu anul 2007 până în anul 2010 inclusiv acest indicator permanent s-a redus: de la 35% până la 28,3%, respectiv. Alți indicatori economici la micro- și macronivel în anul 2010 deja arătau o creștere, iar ponderea IMM-urilor în PIB a continuat să se reducă (Tabelul 6).

3. Contribution of SMEs to goods' production and value creation

Moldovan SMEs are involved in the production of goods and services, satisfying the demand, especially the domestic one. The main indicators that allow to evaluate the results of work and contribution of SMEs are their share in GDP and SME sales indicators.

In 2011, SME's share in GDP was 29.5%. Since 2007 until 2010 this indicator has permanently decreased: from 35% to 28.3%, respectively. Other economic indicators at micro- and macrolevels showed an increase in 2010, while the share of SMEs in GDP continued to decline (Table 6).

Tabelul 6 / Table 6

**Ponderea IMM-urilor în PIB în anii 2006-2011, % /
The share of SMEs in GDP in 2006-2011, %**

Anii/ Years	Ponderea IMM-urilor în PIB, % / Share of SMEs in GDP, %
2006	35,0
2007	34,4
2008	31,9
2009	28,9
2010	28,3
2011	29,5

Sursa/ Source: Datele Biroului Național de Statistică al RM / Data of the National Bureau of Statistics of Moldova.

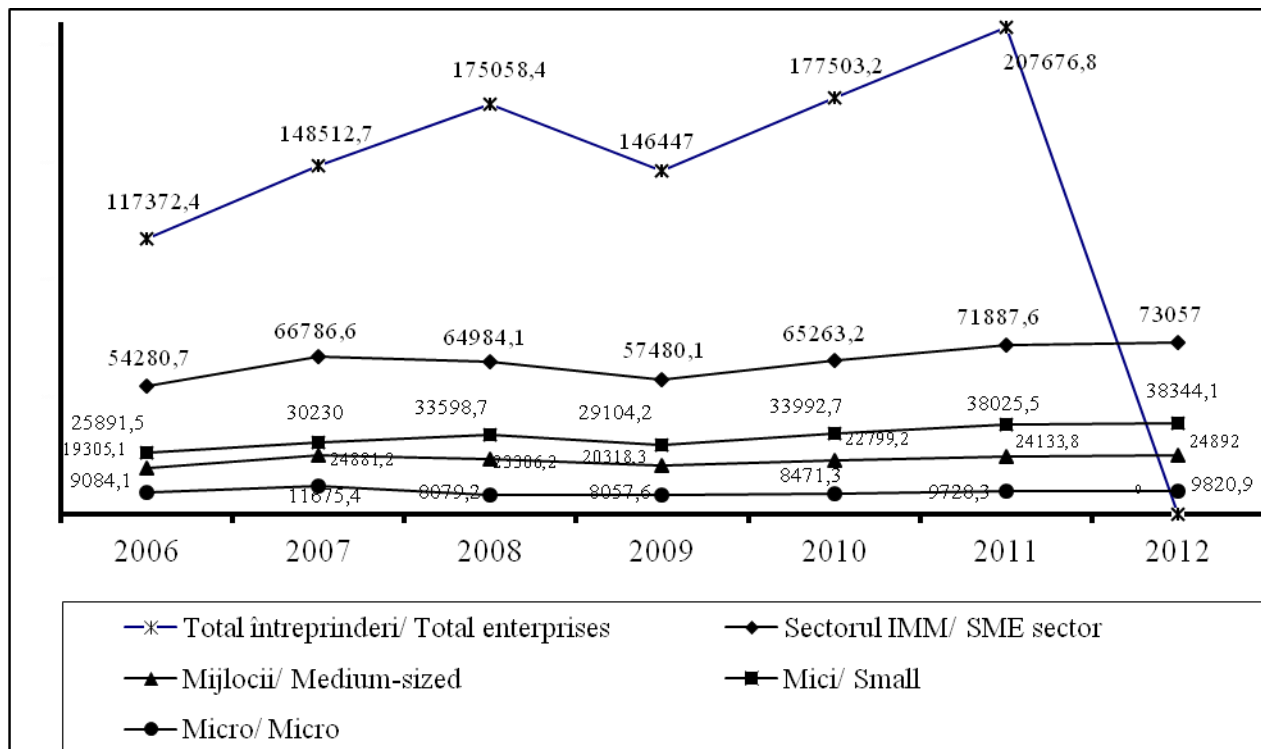

Fig. 3. Evoluția veniturilor din vânzări în anii 2006-2012, mil lei/
Fig. 3. Evolution of sales revenues in 2006-2012, million lei

Sursa/Source: Elaborată de autori în baza datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova / Elaborated by the authors based on data of National Bureau of Statistics of Moldova.

În perioada anilor 2010-2012 veniturile din vânzări în cadrul IMM-urilor au înregistrat o tendință de creștere după reducerea acestui indicator în anul 2009 (Figura 3, Tabelul 7). Concomitent, în anul 2012 rata anuală de creștere în sectorul IMM este foarte modestă (101,6%), fiind mult mai mică, decât în ultimii doi ani, când valoarea acesteia a constituit, respectiv, 113,5% – în 2010 și 110,2% – în 2011.

During 2010-2012, sales revenue of SMEs has tended to increase after reduction of this indicator in 2009 (Figure 3, Table 7). Simultaneously, in 2012, the annual growth rate in the SME sector is very modest (101.6%), much lower than in the previous two years, when its value was respectively equal to 113.5% – in 2010 and 110.2% – in 2011.

Tabelul 7 / Table 7

Indicele veniturilor din vânzări în anii 2006-2012, în raport cu anul precedent /
Index of sales revenues in 2006-2012, compared with the previous year

Indicatori/ Indicators	Indici de creștere, %/ Growth indices, %					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total întreprinderi/ Total enterprises, inclusiv/ including:	126,5	117,9	83,7	121,2	117,0	102,0
Sectorul IMM/ SME sector, dintre care/ of which:						
Mijlocii/ Medium-sized	128,9	93,7	87,2	112,2	105,9	103,1
Mici/ Small	116,8	111,1	86,6	116,8	111,9	100,8
Micro/ Micro	128,5	69,2	99,7	105,1	114,8	101,0

Sursa / Source: Elaborat de autori în baza datelor Biroului Național de Statistică al RM / Elaborated by authors based on data of the National Bureau of Statistics of Moldova.

4. Contribuția IMM-urilor la generarea de venituri

Pentru cuantificarea acestei componente a contribuției, luând în considerare datele statistice existente, în Republica Moldova se utilizează indicatorul profitului IMM-urilor până la impozitare.

Suma profitului/pierderii tuturor întreprinderilor până la impozitare (inclusiv sectorul IMM), a crescut semnificativ în

4. The contribution of SMEs to revenue generation

To quantify the contribution of this component, taking into account the existing statistical data, indicator of SMEs' profit (losses) before taxation is used in the Republic of Moldova.

The amount of profit/ loss before taxation of all enterprises (including SMEs sector) has increased

anii 2006-2008. Totodată, în anul 2008, când sectorul IMM deja înregistra reducerea indicatorilor ocupării forței de muncă și a ponderii în PIB, profitul în această perioadă a continuat să crească semnificativ. În anul 2009 profitul s-a redus brusc în toate categoriile de întreprinderi, iar în anul 2010 – iarăși a crescut, depășind semnificativ nivelul anului 2007. Conform totalurilor anului 2012 întreprinderile din sectorul IMM în ansamblu au obținut un profit până la impozitare în mărime de 1084,6 milioane lei (20,9% în comparație cu anul 2011, când acesta a constituit 5180,2 milioane lei). O astfel de reducere semnificativă a profitului nu s-a înregistrat nici chiar în perioada de criză a anului 2009, când declinul profitului a constituit 40,9% în comparație cu anul 2008.

Un alt aspect: din toate categoriile de IMM-uri doar categoria întreprinderilor micro conform totalurilor anuale a înregistrat pierderi de 24,8 milioane lei (Tabelul 8).

significantly in 2006-2008. However in 2008, when the SME sector has already registered the reduction of indicators of employment's provision and share in GDP, profit continued to grow significantly in this period. In 2009, profit declined sharply in enterprises of all categories, but in 2010 it increased again, exceeding significantly the level of 2007. According to the result of 2012, SMEs as a whole have gained a profit before taxation in amount of 1084.6 million lei (20.9% compared with 2011, when it constituted 5180.2 million lei). Such significant reduction of the profit was not recorded even during the crisis of 2009, when the profit decline was 40.9% compared with 2008.

Another issue of the problem is that only the group of micro enterprises of all categories of SMEs bore losses in amount of 24.8 million lei (Table 8).

Tabelul 8 / Table 8

**Evoluția profitului (+)/ pierderii (-) până la impozitare în anii 2006-2012, mil. lei /
Evolution of profit (+) / loss (-) before taxation in 2006-2012, million lei**

Indicatori/ Indicators	Profit (+), pierdere (-) până la impozitare/ Profit (+), loss (-) before the taxation						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total pe întreprinderi/ Total enterprises, inclusiv/ including:	4965,6	10836,3	15549,4	3666,8	13169,8	14427,5	4706,6
Sectorul IMM/ SME sector, dintre care/ of which:							
<i>Mijlocii/ Medium-sized</i>	587,1	1486,0	1847,0	725,6	1931,5	1972,1	393,6
<i>Mici/ Small</i>	911,2	1855,1	3124,4	1357,5	2842,4	2697,7	715,9
<i>Micro/Micro</i>	249,8	436,4	511,8	160,1	683,0	510,4	-24,8

Sursa / Source: Elaborat de autori în baza datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova / Elaborated by authors based on data of the National Bureau of Statistics of Moldova.

În ultimii ani, acesta este primul caz, când o întreagă categorie de IMM-uri și anume întreprinderile micro, au încheiat anul cu pierdere. Totodată vânzările sectorului IMM au crescut.

Printre acele genuri de activitate ale IMM-urilor, care au încheiat anul 2012 cu pierderi sunt următoarele:

✓ Hoteluri și restaurante (pierdere = -119,9 milioane lei). Ambele concomitent au înregistrat o creștere a numărului de întreprinderi, a numărului de salariați (117,1%) și a veniturilor din vânzări (122,4%), ceea ce cu greu se asociază cu rentabilitatea scăzută a mediului de afaceri.

✓ Transporturi și comunicații (-37,1 milioane lei) – de asemenea se caracterizează prin creșterea numărului de întreprinderi, creșterea numărului de salariați (102,9%) și creșterea veniturilor din vânzări (106,5%).

✓ Agricultură, economia vânatului și silvicultură (-53,5 milioane lei). Au arătat o imagine opusă: creșterea numărului de întreprinderi, însă reducerea numărului de salariați (95,7%) și o reducere semnificativă a veniturilor din vânzări (87,8%). Înrăutățirea indicatorilor parțial poate fi explicată prin condițiile climatice nefavorabile, anul secetos.

✓ Sectorul Energie electrică și termică, gaze și apă (-42,4 milioane lei) înregistrează pierderi în decursul tuturor ultimilor ani, dar acest lucru nu este legat de reglementarea acestui gen de activitate.

During recent years, it was the first case when an entire category of SMEs, namely micro enterprises, finished the year with a loss. However, SME sector sales have increased.

Among those types of activities of SMEs, which completed 2012 with losses are:

✓ Hotels and restaurants (loss was equal to - 119.9 million lei). Simultaneously, this group has increased the number of enterprises, the number of employees (117.1%) and sales revenue (122.4%), which may hardly be associated with low profitability of the business.

✓ Transport and communications (-37.1 million lei) is also characterized by the increasing number of enterprises, increasing number of employees (102.9%) and the increase in sales revenues (106.5%).

✓ Agriculture, hunting and forestry (-53.5 million lei) showed an opposite picture: the increasing number of companies, but reducing of the number of employees (95.7%) and a significant reduction in sales revenues (87.8%). Worsening indicators can be explained partially by unfavorable weather conditions, an arid year.

✓ Electricity and heat, gas and water (-42.4 million lei) has born losses during all the past years, but this is not related to regulating of this kind of activity.

Analizând profitul/pierderea pe forme de proprietate, e de menționat, că toate formele de proprietate (cu excepția proprietății private), inclusiv proprietatea străină și proprietatea întreprinderilor mixte, au încheiat anul cu „minus”. Acest fapt este foarte evident, deoarece la întreprinderile cu participarea capitalului public și străin nivelul economiei tenebre este relativ mai scăzută. Deși și ponderea IMM-urilor, care nu se referă la proprietatea privată, este mai mică de 10% (Tabelul 9).

While analyzing profit/ loss by ownership, it should be mentioned, that all forms of ownership (excluding private ownership), including foreign ownership and joint ventures have ended the year with „minus”. This fact is very significant, as firms with participation of public or foreign capital are characterized by relatively low level of the shadow economy. Although the share of SMEs, which do not relate to private ownership is less than 10% (Table 9).

Tabelul 9 /Table 9

**Suma profitului (+)/ pierderii (-) până la impozitare ale IMM în anul 2012 pe forme de proprietate, milioane lei /
The amount of profit (+)/ loss (-) before taxation of SMEs in 2012, by ownership, million lei**

Forme de proprietate/ Forms of ownership	IMM/ SME	din care/ of which:		
		întreprinderi mijlocii/ medium-sized enterprises	întreprinderi mici/ small enterprises	întreprinderi micro/ micro enterprises
Total IMM/ Total SMEs, inclusiv/ including:	1084,6	393,6	715,9	-24,8
proprietatea publică/ public ownership	-55,1	-39,4	-13,4	-2,3
proprietatea privată/ private ownership	1548,2	628,2	905,5	14,5
proprietatea mixtă (publică și privată) fără participarea străină/ mixed ownership (public and private) without foreign participation	-38,5	-18,0	-17,0	-3,5
proprietatea străină/ foreign ownership	-253,2	-181,8	-68,8	-2,7
proprietatea întreprinderilor mixte (cu participarea capitalului străin)/ joint ventures (with foreign participation)	-116,8	4,5	-90,4	-30,9

Sursa / Source: Elaborat de autori în baza datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova / Elaborated by authors based on data of the National Bureau of Statistics of Moldova.

O posibilă explicație a pierderilor semnificative în cadrul IMM-urilor în anul 2012 pot fi: a) înrăutățirea situației în afaceri – reală sau percepută de antreprenori; b) trecerea antreprenorilor „în umbră” (ceea ce, de asemenea, reflectă parțial înrăutățirea mediului de afaceri).

Resursele sectorului IMM

Principalele tipuri de resurse ale IMM-urilor, care sunt luate la evidența statisticii, sunt: (1) salariații și (2) activele întreprinderii. Numărul de salariați în cadrul IMM-urilor deja s-a examinat mai sus. Suma activelor întreprinderilor moldovenești constituie 293737 milioane lei. Sectorului IMM îi aparțin nu mai puțin de 1/3 (31,8%) din toate activele menționate. Pentru o evaluare mai exactă a resurselor IMM-urilor, bazată pe datele statistice, au fost utilizate 2 grupe de indicatori:

- (1) Numărul mediu de salariați la o întreprindere;
- (2) Valoarea medie a activelor per un salariat.

Numărul de salariați la o întreprindere. În anul 2012 numărul mediu de salariați la un IMM a constituit 6,1 persoane. Totodată la o întreprindere mijlocie erau angajați 56,9 persoane, la una mică – 12,8 persoane, la una micro – 2,4 persoane.

În ultimii ani (2006-2010) a avut loc o reducere stabilă a numărului de salariați la o întreprindere. Această tendință s-a manifestat la toate categoriile de întreprinderi – micro, mici, mijlocii și mari. Doar după anul 2011 s-a înregistrat schimbarea acestei tendințe: în anul 2011 a avut loc o

Possible explanations for significant losses of SMEs in 2012 may include: a) worsening of business situation – real one or that perceived by entrepreneurs; b) transition of entrepreneurs „in the shadow” (which also partly reflects the worsening of a business environment).

SMEs' Resources

The main types of resources of SMEs, counted by statistics bodies, are: (1) employees and (2) the assets of an enterprise. The number of employees in SMEs has been already examined above. The amount of the assets of Moldovan enterprises is equal to 293737 mln. lei. No less than one third (31.8%) of all considered assets belong to the SME sector. In order to assess more accurate the resources of SMEs, based on statistical data, two groups of indicators were used:

- (1) The average number of employees at one enterprise;
- (2) The average value of assets per 1 employee.

Number of employees in one enterprise. The average number of employees per 1 SME in 2012 was equal to 6.1 persons. In one medium-sized enterprise 56.9 persons were employed, in one small enterprise – 12.8 persons, in one micro enterprise – 2.4 persons.

In recent years, 2006-2010, there was a stable reduction in the number of employees in one enterprise. This trend was observed in all categories of enterprises: micro, small, medium-sized and large. Only after 2011, this trend has been

creștere foarte mică a numărului de salariați la o întreprindere micro; în anul 2012 – o creștere s-a înregistrat la o întreprindere mică (Tabelul 10).

changing: in 2011, a very small increase in the number of employees at a micro enterprise took place, in 2012 – an increase was recorded in a small enterprise (Table 10).

Tabelul 10 / Table 10

**Numărul de salariați la 1 întreprindere în Republica Moldova în anii 2006-2012, pers. /
Number of employees at one enterprise in Moldova in the period of 2006-2012, persons**

Indicatorii principali/ Principal indicators	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total întreprinderi/ Total enterprises, inclusiv/ including:	15,9	14,4	13,6	12,1	11,3	10,5	10,3
Întreprinderi mari/ Large enterprises	393,2	345,7	241,2	228,7	202,0	179,4	177,6
IMM/ SME, Inclusiv/ including:	9,4	8,7	8,0	7,2	6,8	6,2	6,1
Mijlocii/ Medium-sized	83,1	79,4	74,5	72,4	68,0	60,7	56,9
Mici/ Small	16,4	15,5	14,4	14,2	13,3	12,6	12,8
Micro/ Micro	3,0	3,0	2,6	2,5	2,3	2,4	2,4

Sursa / Source: Calculat de autori în baza datelor Biroului Național de Statistică al RM / Calculated by authors based on data of the National Bureau of Statistics of Moldova.

Valoarea activelor per un salariat. Valoarea activelor IMM per un salariat în anul 2012 a constituit 311,1 mii lei. La întreprinderile mari indicatorul similar este aproape de 3 ori mai înalt (912,0 mii lei).

Actele întreprinderilor mici și mari se deosebesc nu doar după valoare, ci și după structură: la întreprinderile mari predomină activele pe termen lung (60,9%), la IMM-uri – activele curente (57,6%). Aceste diferențe confirmă cea mai importantă calitate a IMM-urilor – flexibilitatea lor, care tocmai și este condiționată de ponderea relativ mare a activelor curente (Tabelul 11).

Assets value per 1 employee. SME assets value per 1 employee was equal to 311,1 thousand lei in 2012. In large enterprises, the similar indicator is almost three times higher (912.0 thousand lei).

The assets of small and large-scale enterprises are distinguished not only by value but by structure: large enterprises prevailing long-term assets (60.9%), SMEs - current assets (57.6%). These differences confirm the most important quality for SMEs – their flexibility, and is subject to just the relatively large share of current assets (Table 11).

Tabelul 11 / Table 11

**Structura activelor întreprinderilor de diferite dimensiuni în anul 2012, % /
Structure of assets of enterprises of different sizes in 2012, %**

Indicatorii principali/ Principal indicators	Întreprinderile mari/ Large enterprises	IMM/ SME
Active pe termen lung/ Long-term assets	60,9	42,4
Active curente/ Current assets	39,1	57,6
TOTAL/ Total	100	100

Sursa / Source: Calculat de autori în baza datelor consolidate ale rapoartelor financiare ale întreprinderilor, Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova / Calculated by authors based on data from consolidated financial statements of enterprises, the National Bureau of Statistics of Moldova.

Compararea indicatorilor specifici a resurselor și a rezultatelor per salariat în întreprinderile mari și mici a arătat că (Tabelul 12):

- Activele specifice per un salariat la întreprinderile mari de 2,9 ori depășesc activele la o IMM.
- Veniturile din vânzări per salariat la o întreprindere mare de 2,6 ori sunt mai mari decât indicatorul similar la o IMM.
- Suma profitului per salariat se deosebește de 4,6 ori la întreprinderile de dimensiuni mari și IMM-uri.

The comparison of specific indicators of resources and results per employee in large and small businesses showed that (Table 12):

- Specified assets per one employee in large enterprises 2.9 times exceed assets of one SME.
- Sales revenue per one employee in one large enterprise are 2.6 times higher than the similar indicator in one SME.
- The amount of profit per one employee differs 4.6 times at large enterprises and SMEs.

Tabelul 12 / Table 12

**Rezultatele și activele specifice per salariat la întreprinderile mari și cele mici /
Results and specific assets per employee at large and small enterprises**

Indicatorii principali/ Principal indicators	2012
Venituri din vânzări – în medie pe economie, mii lei/ Sales revenue – on average per economy, thousand lei, inclusiv/ including:	407,3
La întreprinderile mari/ At large enterprises	631,0
La IMM/ At SMEs	243,0
Profitul – în medie pe economie, mii lei/ Profit – on average per economy, thousand lei, inclusiv/ including:	9,0
La întreprinderile mari/ At large enterprises	16,4
La IMM/ At SMEs	3,6
Activele – în medie pe economie, mii lei/ Assets – on average per economy, thousand lei, inclusiv/ including:	565,0
La întreprinderile mari/ At large enterprises	912,0
La IMM/ At SMEs	311,1

Sursa/Source: Calculat de autori în baza datelor consolidate ale rapoartelor financiare ale întreprinderilor, Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova / Calculated by authors based on data of consolidated financial statements of enterprises, the National Bureau of Statistics of Moldova.

Privind ilegalitatea comparării directe a indicatorilor întreprinderilor mari și celor din sectorul IMM ne vorbesc următoarele date (Tabelul 13):

- Numărul salariaților la o întreprindere mare constituie 177,6 persoane, ceea ce este de **29,1** ori mai mult decât numărul salariaților la o IMM (6,1 pers.).
- Activele unei întreprinderi mari de **85,7** ori depășesc activele unui IMM.
- Veniturile din vânzări la o întreprindere mare de **75,8** ori sunt mai înalte, decât la o IMM.

The wrongfulness of the direct comparison of indicators of large enterprises and the SME sector is confirmed by the following information (Table 13):

- The number of employees in one large enterprise is 177.6 persons, which is **29.1** times the number of employees in one SME (6.1 persons).
- An assets amount of a large enterprise **85.7** times exceeds that of a SME.
- Sales revenues of a large enterprise are **75.8** times higher than that of a SME.

Tabelul 13 / Table 13

**Indicatorii specifici la o întreprindere în anul 2012 /
Specific indicators to one enterprise in 2012**

Indicatorii principali/ Principal indicators	2012
Numărul de salariați – în medie pe economie, pers./ Number of employees - in average per economy, persons, inclusiv/ including:	10,3
La întreprinderile mari/ At large enterprises	177,6
La IMM/ At SME	6,1
Activele – în medie pe economie, mii lei/ Assets - in average per economy, thousand lei, inclusiv/ including:	5795,8
La întreprinderile mari/ At large enterprises	161945,4
La IMM/ At SME	1889,2
Venituri din vânzări – în medie pe economie, mil. lei/ Sales revenue - in average per economy, thousand lei, inclusiv/ including:	4,18
La întreprinderile mari/ At large enterprises	112,13
La IMM/ At SME	1,48
Profitul până la impozitare – în medie pe economie, mii lei/ Profit (loss) before taxation, thousand lei, inclusiv/ including:	92,8
La întreprinderile mari/ At large enterprises	2928,0
La IMM/ At SME	21,9

Sursa/ Source: Calculat de autori în baza datelor consolidate ale rapoartelor financiare ale întreprinderilor, Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova / Calculated by authors based on consolidated data of financial statements of enterprises, the National Bureau of Statistics of Moldova.

Rezultate și concluzii

Sectorul IMM-urilor din Republica Moldova contribuie multilateral la dezvoltarea economică a țării. Potrivit datelor BNS în anul 2012 la IMM-uri se raportau 97,4% din totalul întreprinderilor din economia națională. În acest sector se realizau 34,5% din toate veniturile din vânzări, se creau 23,0% din total profituri, activau 57,7% din total salariați, se utilizau 31,8% din toate activele din afaceri. Ponderea IMM-urilor în PIB în anul 2011 constituia 29,5%.

În numărul total de IMM-uri predomină întreprinderile micro(77,5%), ponderea întreprinderilor mici este de 19,4%, a celor mijlocii – 3,0%. În ultimii ani indicatorii microîntreprinderilor (numărul și ponderea întreprinderilor, numărul salariaților) cresc lent, iar indicatorii similari ai întreprinderilor mijlocii se reduc. Această tendință este negativă, deoarece anume întreprinderile mijlocii dispun de resursele, care eventual le permit să se ocupe cu exportul și să servească drept centru de cooperare a IMM-urilor.

În perioada analizată s-a menținut tendința stabilă pozitivă de creștere a numărului de IMM-uri, luate la evidența BNS (din contul întreprinderilor micro și mici). O tendință similară se înregistrează și referitor la indicatorul numărului de întreprinderi la 1000 de locuitori: de la 12,3 în anul 2009 și până la 13,8 IMM-uri în anul 2012. Concomitent, potrivit datelor Camerei Înregistrării de Stat, evoluția numărului întreprinderilor înregistrate și radiate în anii 2012-2013 nu a fost la fel de pozitivă. În anul 2012 creșterea netă a numărului de întreprinderi s-a redus, constituind 92,3% din nivelul anului 2011. Potrivit datelor pe 9 luni ale anului 2013 creșterea netă a numărului de întreprinderi s-a majorat semnificativ (114% din nivelul anului precedent), însă acest lucru a fost posibil nu din contul creșterii numărului de întreprinderi înregistrate, ci în rezultatul reducerii numărului de întreprinderi, radiate din registru. Ținând cont de complexitatea extraordinară și de durata procedurii de închidere oficială a afacerii, posibil, aceasta înseamnă, că nu toți antreprenorii, care au intenționat să închidă afacerea, au putut realiza acest lucru.

Sectorul IMM din Republica Moldova are o contribuție semnificativă la asigurarea ocupării forței de muncă. În anul 2012 s-a schimbat tendința negativă de reducere a ocupării în cadrul întreprinderilor, care a durat din anul 2007, inclusiv în sectorul IMM: s-a înregistrat o creștere ușoară, însă o creștere a numărului de salariați în comparație cu anul 2011: + 6039 de persoane (rata de creștere 102%).

În perioada anilor 2010-2012 veniturile din vânzări ale IMM-urilor anual au crescut după reducerea acestui indicator în anul 2009. Însă în anul 2012 rata de creștere a veniturilor din vânzări în sectorul IMM a fost foarte modestă - 101,6%, ceea ce este cu mult mai mică, decât în ultimii 2 ani, când valoarea acesteia constituia, respectiv, 113,5% în anul 2010 și 110,2% - în anul 2011.

Conform totalurilor anului 2012 întreprinderile din sectorul IMM deși au obținut profituri în sumă de 1084,6 milioane lei, acestea au constituit doar 20,9% în raport cu suma profitului din anul 2011. O astfel de reducere semnificativă a profitului în sectorul IMM nu a fost înregistrată nici chiar în perioada crizei din anul 2009, când declinul profiturilor a constituit 40,9% în raport cu anul 2008. Unele categorii de IMM-uri, potrivit rezultatelor

Results and conclusions

The SME sector of Moldova has a multilateral contribution to the economic development of the country. According to NBS data, 97.4% of all enterprises of the national economy belonged to the SME sector in 2012. This sector produced 34.5% of all sales revenue, created 23.0% of total profits, gave work to 57.7% of total employees, used 31.8% of all assets of the business. The share of SMEs in GDP constituted 29.5% in 2011.

In total SMEs, micro enterprises predominate (77.5%), the share of small enterprises is 19.4%, the share of the medium-sized enterprises – 3.0%. In recent years, indicators of micro enterprises (number and share of enterprises, number of employees) have been slowly growing, but similar indicators of medium-sized companies were reduced. This trend is a negative one, as namely medium-sized enterprises dispose the resources, which may enable them to deal with export and serve as a center for SMEs' cooperation.

In the analysed period, a stable positive growth trend in the number of SMEs, considered by the NBS has retained (due to micro and small enterprises). A similar trend has been recorded with regard to the indicator of the number of enterprises per 1000 inhabitants: from 12.3 in 2009 to 13.8 SMEs in 2012. Simultaneously, according to the State Registration Chamber, the evolution of the number of enterprises registered and radiated in 2012-2013 was not such positive. In 2012, net increase of the number of enterprises decreased, constituting 92.3% of the 2011. According to the 9 months of 2013, net increase of the number of enterprises has grown significantly (114% of the previous year level), but this was a consequence of reducing the number of enterprises, removed from the register and not due to the increase in the number of newly registered enterprises. Taken into account the extraordinary complexity and duration of the official procedure of closing a business, maybe this means that not all entrepreneurs who intend to close the deal, could achieve this.

The SME sector in Moldova has a significant contribution to the employment's provision. In 2012, the negative trend of employment reduction which lasted since 2007 in enterprises, including SMEs, has been changed: there was registered a slight increase in the number of employees compared with 2011: + 6039 persons in SMEs (rate of growth 102%).

During 2010-2012, the sales revenue of SMEs has increased annually after the reduction of this indicator in 2009. But in 2012 the growth rate of sales revenue in the SME sector was very modest - 101.6%, which is much lower than in the previous two years, when its value was equal, respectively, to 113.5% in 2010 and 110.2% in 2011.

According to the totals of 2012, SMEs earned the profit the amount of 1084.6 million lei, but it accounted for only 20.9% compared to the amount of profit gained in 2011. Such a significant reduction in profit in the SME sector has not been recorded even during the crisis in 2009 when profit's decline was 40.9 % compared with the level of 2008. Some categories of SMEs incurred losses

anuale, au suportat pierderi. Reieșind din dimensiunile întreprinderilor, acestea sunt microîntreprinderile (pierderea = -24,8 mil.lei); reieșind din sectoarele economice cele mai mari pierderi au înregistrat Hotelurile și restaurantele (pierderea = -119,9 mil.lei); în secțiunea formelor de proprietate toate întreprinderile, cu excepția proprietății private, au încheiat anul cu ”minus”.

Resursele IMM-urilor au fost evaluate prin 2 grupe de indicatori: numărul mediu de salariați la o întreprindere și valoarea medie a activelor per salariat. În anul 2012 numărul salariaților la o IMM a constituit 6,1 persoane, totodată în ultimii ani – din anul 2006 până în anul 2010 – a avut loc o reducere stabilă a numărului de salariați la o întreprindere. Doar după anul 2011 s-a înregistrat schimbarea acestei tendințe: în anul 2011 a avut loc o creștere foarte mică a numărului de salariați la o întreprindere micro; în anul 2012 – o creștere s-a înregistrat la o întreprindere mică. Valoarea activelor IMM per un salariat în anul 2012 a constituit 311,1 mii lei. La întreprinderile mari indicatorul similar este aproape de 3 ori mai înalt. Activele întreprinderilor mici și a celor mari se deosebesc nu doar după valoare, ci și după structură: la întreprinderile mari predomină activele pe termen lung (60,9%), la IMM-uri – activele curente (57,6%). Aceste diferențe confirmă, că cea mai importantă calitate a IMM-urilor este flexibilitatea lor, care tocmai și este condiționată de ponderea relativ mare a activelor curente.

Diferențele existente în contribuția sectorului IMM și a întreprinderilor mari sunt condiționate de diferențele dintre resursele lor: numărul de salariați la o întreprindere mare constituie 177,6 persoane, ceea ce este de 29,1 ori mai mult decât numărul de salariați la o IMM (6,1 persoane); activele unei întreprinderi mari de 85,7 ori depășesc activele la o IMM; veniturile din vânzări la o întreprindere mare sunt de 75,8 ori mai înalte, decât la o IMM. Aceste date ne vorbesc despre ilegalitatea comparării directe a indicatorilor întreprinderilor mari și a celor din sectorul IMM.

according to annual results. As to the size of enterprises, these are micro-enterprises (loss = -24.8 million lei); as to economic sectors, the largest losses were recorded in hotels and restaurants (loss = -119.9 million lei); as to ownership forms, enterprises of all ownerships, with the exception of private property, finished the year with negative result.

SMEs' resources have been evaluated by two groups of indicators: average number of employees at one enterprise and the average assets per an employee. In 2012, the number of employees at one SME was equal to 6.1 persons, while in recent years – from 2006 to 2010 - the stable reduction in the number of employees at one enterprise took place. Only after 2011, this trend has been changing: in 2011, it was a very small increase in the number of employees at a micro enterprise; in 2012, an increase was recorded at a small enterprise. SME assets value per one employee was equal to 311.1 thousand lei in 2012. At large enterprises, the similar indicator is close to three times higher. Assets of small and large enterprises differ not only by value but by structure: at large enterprises long-term assets prevail (60.9%), at SMEs - current assets (57.6%). These differences confirm that the most important quality of SMEs is their flexibility, which is conditioned just by relatively high share of current assets.

Differences in the contribution of SMEs and large enterprises are conditioned largely by differences in their resources: the number of employees in a large enterprise is equal to 177.6 persons, which is 29.1 times higher than the number of employees in one SME (6.1 persons); assets of a large enterprise 85.7 times exceed those at one SME; sales revenue of a large enterprise is 75.8 times higher than at the one SME. These data tell us about the illegality of direct comparison of indicators of large enterprises and the SME sector.

Referințe bibliografice / References

1. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA. Banca de date statistice Moldova [accesat 2 noiembrie 2013]. Disponibil: <http://statbank.statistica.md/pxweb/Database/RO/databasetree.asp>
2. ACULAI, E. *Perfecționarea politicii de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii și consolidarea parteneriatului între business și organele administrației publice (2011-2014). Cercetarea procesului de creare a parteneriatului public-privat, identificarea factorilor, evaluarea formelor și direcțiile de dezvoltare a acestuia* (intermediar) : raport științific. Ministerul Economiei al Republicii Moldova, Institutul Național de Cercetări Economice. Chișinău, 2013. 201 p.

Recomandat spre publicare: 18.01.2014